

ЄВРОПЕЙСЬКІ ПРОГРАМИ ПІДТРИМКИ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Корень Д.О., Ясіновська І.Ф.

Львівський національний університет імені Івана Франка

Сьогодні, в умовах фінансової й економічної кризи, в якій перебуває Україна, одним з напрямів формування конкурентоспроможної ринкової економіки є розвиток малого й середнього бізнесу. Ця сфера підприємництва може забезпечити позитивні структурні зміни в економіці та вихід з кризового становища. На жаль, наша держава не створила належних умов для функціонування малого та середнього бізнесу, в тому числі й доступного фінансування. Тому, в пошуках фінансових ресурсів українські підприємці все частіше звертаються до міжнародних програм підтримки. У даній статті розглянуто ключові європейські програми підтримки малого та середнього бізнесу COSME, HORIZON, EU4BUSINESS, та можливості, які вони надають бізнесу. Особлива увага приділена механізму залучення фінансових ресурсів.

Ключові слова: європейські програми підтримки, малий та середній бізнес, Європейський банк реконструкції та розвитку, державна підтримка, фінансування.

Постановка проблеми. Сьогодні МСБ України зіштовхується із серйозною проблемою доступу до фінансово-кредитних ресурсів. Середня вартість кредиту становить 22%, проти 2-5% у провідних країнах світу, що є високою ціною в умовах економічного спаду. Оскільки лівову частку в структурі грошового фонду малого та середнього підприємництва становлять залучені кошти, то в умовах зазначених вище дедалі більшої популярності серед українських підприємців набувають саме міжнародні програми підтримки, які надають не тільки фінансову допомогу, а й експертну та консультативну підтримку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Розгляду питання міжнародної підтримки підприємства приділяли значну увагу В. Недбай, К. Романчук, М. Дадінова, Ю. Бажал, З. Варналій, Т. Васильців, В. Гець, М. Долішній, Я. Жаліло, А. Кісельов, В. Кредісов. Грунтовні напрацювання зарубіжної економічної думки, які стосуються різних аспектів підприємства та його значення та ролі в економічному зростанні, відображені в роботах таких авторів, як М. Вебер, Е. Долан, П. Друкер, Л. Ерхард, В. Зомбарт, Дж. Кейнс, Д. Ліндсей, А. Маршалл, Г. Саймон, М. Фрідман, Ф. Хайек, Й. Шумпетер та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. В даній статті значну увагу приділено механізму залучення фінансових ресурсів в рамках європейських програм підтримки малого та середнього бізнесу, комплексно висвітлено можливості даних програм, а також проілюстровано основні результати діяльності програм COSME, HORIZON2020 та EU4BUSINESS в Україні.

Мета статті. Метою представленої статті є розгляд фінансово-організаційного аспекту європейської підтримки малого та середнього бізнесу в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Світова практика свідчить, що рушійною силою економіки будь якої держави виступає малий та середній бізнес. Саме він забезпечує додаткові робочі місця, мобільність та швидке реагування на зміни в кон'юктурі ринку,

конкурентність та інноваційність. Підвищення інноваційного потенціалу малого та середнього підприємництва є одним із головних напрямків державної політики підтримки малого і середнього бізнесу в усьому світі, й у Європейському Союзі, зокрема. В останньому поширеною є пряма підтримка розроблення інноваційних продуктів та процесів через надання підприємствам грантів та пільгових кредитів, а також консультативної та інформаційної підтримки через мережу інкубаторних технологій. В Україні державна підтримка малого й середнього бізнесу є слабо розвиненою, важкодоступною та стикається з рядом проблем: обмежений доступ до фінансування, бюрократія, погана проінформованість населення про подібні програми [1]. Більш детально цю проблему описує Поліщук Г. у своїй статті «Державна підтримка розвитку малого підприємництва: вітчизняний та зарубіжний досвід» [6]. Тому дедалі більшої популярності в Україні набирають міжнародні програми підтримки.

В даній роботі я пропоную розглянути основні європейські програми підтримки малого та середнього бізнесу в Україні, дослідити можливості, які вони надають бізнесу та механізми отримання допомоги.

Одна з таких програм "EU4Business" – Ініціатива Європейського Союзу спрямована на підтримку МСП охоплює 43 проекти в країнах Східного партнерства, які реалізуються на регіональному та двосторонньому рівнях (Азербайджаном, Білоруссю, Вірменією, Грузією, Республікою Молдова та Україною). Загальний активний портфель підтримки ЄС у рамках ініціативи "EU4Business" становить майже 320 млн євро, з них на Україну припадає 145 млн.

Ініціатива "EU4Business" надає наступні можливості:

- Доступ до фінансування: кредити в національній валюті, фінансування інвестицій, пов'язаних з експортом, та фінансування заходів щодо адаптації до стандартів ЄС, а також підтримка жінок-підприємниць та стартапів. Фінансова допомога зазвичай надається через третіх осіб, таких як місцеві банки або

партнерські організації, значна частина цієї допомоги стала можливою завдяки непрямому фінансуванню з боку ЄС у вигляді кредитних гарантій

- Доступ до ринків: проведення бізнес-консультацій та тренінгів з експорту, створення можливостей для налагодження зв'язків та організація торгових делегацій до ринків ЄС

- Доступ до знань: надання консультативних послуг, консалтингової та технічної підтримки, проведення спеціалізованих тренінгів для розвитку навичок [2].

В Україні дана програма діє з 2016 року. Проект фінансується ЄБРР (Європейським банком реконструкції та розвитку), зокрема 28 млн євро передбачено для консультативної допомоги, 12 млн – для прямого кредитування. За цей час, було запущено 15 центрів підтримки бізнесу, з метою інформування підприємців про інструменти підтримки бізнесу, які надає ця та інші програми: «Конкурентоспроможність МСП» (COSME), «Горизонт» (HORIZON); понад 78 МСП отримали пряму консультативну підтримку від місцевих консультантів, а 5-від міжнародних, 3 МСП ЄБРР виділив фінансування в розмірі близько 17 млн євро; було проведено 71 презентацію для 4900 учасників.

Іншою масштабною програмою, яка почала діяти на території України з 2014 року є Горизонт 2020 (HORIZON 2020) – програма, яка надає змогу компаніям та іншим видам організацій, діяльність яких спрямована на дослідження та інновації, отримати доступ до фінансових інструментів на кшталт позики, гарантії, контр-гарантії, часткове фінансування, тощо. Підтримка надається головним чином інноваційним установам (іноді мікропідприємствам), особливо на стадії старт-апу або виходу на нові ринки. За останніми даними ЄК, станом на листопад 2018 року проведено 527 конкурсів. За підсумками цих конкурсів (2014-2018 роки) для 100 українських організацій-учасників програми «Горизонт 2020» (загалом 145 участей у програмі) передбачено фінансування 114 проектних пропозицій у основному списку на суму 20,84 млн. євро, 16 з яких координуються українськими організаціями [3]. Детально механізм отримання підтримки описує автор Романчук К. [5]. Спочатку потрібно подати заявку

у визначені терміни на офіційному сайті цієї програми, далі вона розглядається та оцінюється експертами, якщо ваш проєкт схвалили, то наступним етапом стане оформлення угоди про надання гранту учаснику.

Право на фінансування від ЄС в рамках цієї програми мають такі учасники:

- будь-яка юридична особа, заснована в країні ЄС або асоційованій країні;
- будь-яка міжнародна організація з участю ЄС;
- будь-яка юридична особа, заснована в третій країні, визначеній у робочій програмі;
- одна юридична особа в ERC.

Додаткові умови формуються у відповідності до робочої програми чи спеціальної програми (включаючи і кількість, і країни-учасниці) [3].

Наступною програмою є COSME (Конкурентоспроможність підприємств малого і середнього бізнесу), заснована ЄС та покликана вирішити проблеми в сфері малого й середнього підприємництва, які пов'язані з доступом до фінансування, виходом на нові ринки, вдосконаленням пріоритетних сфер національної економіки. Окрім перелічених до її цілей відносяться :

- поліпшення умов для підвищення конкурентоспроможності та стабільності підприємств ЄС;

- сприяння розвитку підприємництва та підприємницької культури, шляхом проведення тематичних тренінгів, семінарів, конференцій від іноземних компаній та інших учасників.

Бюджет програми для України з 2014 до 2020 року складає 900 млн євро. На офіційному сайті можна ознайомитись з переліком відкритих конкурсів, а також з вимогами, що висуваються до учасників. В загальному алгоритм участі в програмі такий:

- обрати конкурс з-поміж поточних відкритих можливостей в рамках програми;
- переконатися, що кінцевий строк подачі заявки ще не настав та ваша організація відповідає критеріям конкурсу;
- уважно ознайомитись з описом та умовами конкурсу та завантажити для заповнення супровідну документацію, яка знаходиться одразу після опису конкурсу;
- подати проектну пропозицію (онлайн);
- перемогти в конкурсі [4].

Висновок. Сьогодні основним інвестором для українських МСП є Європейський Союз, програми якого спрямовані на стимулювання розвитку малого бізнесу в Україні. Дослідивши програми COSME, HORIZON 2020 та EU4BUSINESS, можна зробити висновок, що механізм отримання міжнародної підтримки є досить простим, доступним та надає багато можливостей для розвитку підприємництва. Оскільки саме малий та середній бізнес є рушієм розвитку економіки, основою формування середнього класу суспільства, тому важливо популяризувати подібні програми, проводити ознайомчі зустрічі, поширювати інформацію. Робота в цьому напрямі уже активно проводиться в Україні, зокрема функціонує 15 центрів підтримки бізнесу, створено календар зустрічей на сайтах даних програм.

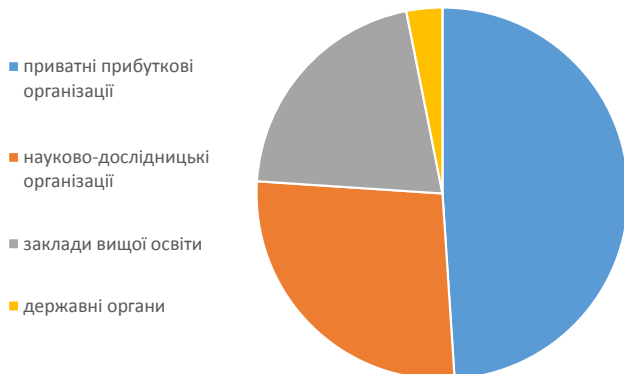

Рис. 1. Статистика української участі в "Горизонт 2020" за типом організацій

Джерело : укладено на основі [3]

Список літератури:

1. Державна підтримка малого та середнього бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://ngoipr.org.ua/blog/derzhavna-pidtrymka-malogo-ta-serednogo-pidpryyemnytstva/>.
2. EU4BUSINESS [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.eu4business.eu/uk>.
3. HORIZON 2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/what-horizon-2020>.
4. COSME [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://ec.europa.eu/easme/en/cosme>.
5. Романчук К.В. Європейські програми підтримки малого та середнього бізнесу та можливості їх застосування в Україні / К.В. Романчук / Розвиток малого та середнього бізнесу в умовах світової глобалізації // Економічні науки. – 2017. – № 1. – С. 45.
6. Поліщук Г.О. Державна підтримка розвитку малого підприємництва : вітчизняний та зарубіжний досвід в контексті Світової досвід державного регулювання / Г.О. Поліщук // Актуальні проблеми державного управління. – 2017. – № 1(51). – С. 3.

Корень Д.О., Ясиновская И.Ф.

Львовский национальный университет имени Ивана Франко

**ЕВРОПЕЙСКИЕ ПРОГРАММЫ ПОДДЕРЖКИ
МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА В УКРАИНЕ****Аннотация**

Сегодня, в условиях финансового и экономического кризиса в которой находится Украина одним из направлений формирования конкурентоспособной рыночной экономики является развитие малого и среднего бизнеса. Эта сфера предпринимательства может обеспечить позитивные структурные изменения в экономике и выход из кризисного положения. К сожалению, наше государство не создало надлежащих условий для функционирования малого и среднего бизнеса, в том числе и доступного финансирования. Поэтому, в поисках финансовых ресурсов украинские предприниматели все чаще обращаются к международным программам поддержки. В данной статье рассмотрены ключевые европейские программы поддержки малого и среднего бизнеса COSME, HORIZON, EU4BUSINESS, и возможности, которые они предоставляют бизнеса. Особое внимание уделено механизму привлечения финансовых ресурсов.

Ключевые слова: европейские программы поддержки, малый и средний бизнес, Европейский банк реконструкции и развития, государственная поддержка, финансирование МСП, COSME, HORIZON, EU4BUSINESS.

Koren D.O., Yasinovska I.F.

Lviv Ivan Franko National University

EUROPEAN SMALL AND MEDIUM BUSINESS SUPPORT PROGRAMS**Summary**

The aim of the study is the analysis and generalization foreign programs of support of small and medium business in Ukraine. At present, such programs become more popular among Ukrainian entrepreneurs. One of the reasons, is not effective and hard to reach government support programs. They a inpurposeisto show the opportunities that foreign programs gives for small and medium business. The article consider programs of international support of small and medium business in Ukraine; the opportunities they provide to Ukrainian enterprises, ways of attracting financial resources within the programs are investigated; mechanism so factivity of consulting centers on the territory of Ukraine; features and differences of European support programs based on the COSME, HORIZON2020 and EU4BUSINESS programs. Prospects for further research in this are include the development of aneffective mechanism for getting international support advisory and financial for Ukrainian entrepreneurs.

Keywords: international support programs; SME financing; Small and Medium Enterprises; activities and results of international SME support programs on the territory of Ukraine.